

23. 7. 2025

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Spotřebitelský vztah mezi studentem a soukromou školou - ÚS mění judikaturu

Otázka, zda je vztah mezi studentem a soukromou školou vztah spotřebitele a podnikatele se opakovaně objevuje v odborných diskuzích a soudních rozhodnutích. Doposud Nejvyšší soud ČR zaujímal restriktivní postoj k dovození spotřebitelského vztahu mezi studentem a soukromou školou a byl za to často odbornou veřejností kritizován. Do diskuze nicméně nedávno vstoupil Ústavní soud se svým nálezem ze dne 5. února 2025, sp. zn. IV. ÚS 2093/24 („Nález“), ve kterém závěry Nejvyššího soudu ČR zkritizoval a nasměroval českou judikaturu směrem k eurokonformnímu výkladu.

S rozvojem českého soukromého školství dochází stále častěji k rozhodování nejrůznějších sporů, které mezi soukromou školou a studenty, popř. jejich rodiči vznikají. Mohlo by se přitom zdát, že otázka, zda jde mezi soukromou školou a studentem o vztah spotřebitelský není až tak zásadní. Je tomu ale právě naopak, neboť ochrana spotřebitele jednak stanoví soukromé škole nemalé informační povinnosti a současně zakazuje tzv. zneužívající ujednání. Takovým ujednáním přitom může být například sjednaná smluvní pokuta za to, že student neprodlouží smlouvu o vzdělávání a pozdě to škole oznámí nebo ujednání, že student musí platit školné i za období poté, co se rozhodne školu opustit. Stejně tak mohou být neplatná ujednání o nepřiměřených úrocích či smluvních pokutách za prodlení s placením - leckdy vysokého - školného.

Posouzení, zda se mezi studentem a soukromou školou jedná o spotřebitelský vztah se v minulosti zabývala evropská judikatura, česká judikatura a česká právní doktrína. Evropská a česká judikatura byly přitom dlouhou dobu ve vzájemném rozporu, což se stalo předmětem kritiky české právní doktríny, která vesměs kritizovala přístup českého Nejvyššího soudu. Věřme, že tomuto rozporu je s Nálezem konec.

Judikatura SDEU

Soudní dvůr Evropské unie (SDEU) se otázkou spotřebitelského vztahu mezi studentem a soukromou školou zabývá již řadu let.

V rozhodnutí Schwarz a Gootjes-Schwartz^[1] z roku 2007 mimo jiné dovedl, že soukromá škola je podnikatelem, pokud je z podstatné části financována soukromými prostředky. Může přitom jít o platby studentů či jejich rodičů, např. školné, nebo také soukromé prostředky placené kýmkoliv jiným.

V rozhodnutí Karel de Grote^[2] z roku 2018 pak SDEU dodal, že pojem podnikatel, resp. prodávající nebo poskytovatel má být vykládán široce a nevyklučuje ze svého obsahu ani subjekty plnící veřejný zájem nebo mající veřejnoprávní status. Jelikož jsou přitom úkoly ve veřejném zájmu často neziskové povahy, není zisková nebo nezisková povaha dané osoby relevantní pro definici prodávajícího nebo poskytovatele. Současně je podle SDEU nutné rozlišovat hlavní a vedlejší činnost dané osoby. I kdyby totiž byla vysoká škola financována z veřejných prostředků a v tomto ohledu by podnikatelem být nemohla, může ve vedlejší postavení (např. v poskytování splátkového kalendáře na zahraniční cestu studentů) být v postavení podnikatele.

Z uvedeného lze shrnout, že ačkoliv se každý případ musí posuzovat individuálně, dle judikatury SDEU je soukromá vysoká škola podnikatelem a její student tedy spotřebitelem. Výjimkou je veřejné vzdělávání převážně financované veřejnými rozpočty. To službou není a vysoká škola v takovém případě není ani podnikatelem (a student spotřebitelem).

Judikatura Nejvyššího soudu ČR

Český Nejvyšší soud ČR dospěl při svém rozhodování, reprezentovaném zejména rozsudkem ze dne 17. října 2019, sp. zn. 33 Cdo 3805/2018, k odlišným závěrům. Při rozhodování sporu soukromé základní školy zřízené ve formě společnosti s ručením omezeným a rodičů žáka, kteří měli dle žalobkyně zaplatit školné i v situaci, kdy žák „z objektivních příčin“ vůbec do školy nenastoupil a rodiče od smlouvy se školou odstoupili, dospěl k závěru, že „[p]ři posouzení smlouvy o studiu z 8. 1. 2016 z hlediska § 1810 o. z. (jako smlouvy spotřebitelské) nestačí – jak uzavřel odvolací soud – jen zjištění, že žalobkyně je soukromou základní školou zřízenou ve formě společnosti s ručením omezeným, tedy obchodní korporací založenou za účelem podnikání a vytváření zisku. K rozhodujícím skutečnostem, které nelze při právním hodnocení smlouvy pominout, patří to, že vzdělávání poskytované právníckými osobami, předmětem jejichž činnosti je – také – poskytování vzdělávání nebo školských služeb, je veřejnou službou ve smyslu § 2 odst. 3 zákona č. 561/2004 Sb. Dalším kritériem je způsob financování právnické osoby (žalobkyně), která je součástí veřejného vzdělávacího systému, tj. zcela nebo hlavně z veřejných prostředků, popř. s nařízeným způsobem nakládání se ziskem na vzdělávání a školské služby. Zdůraznit je třeba i naléhavost státního zájmu na úrovni základního vzdělání, které je povinné pro každého; zde platí zásada, že „čím níže v rámci vzdělávacího systému jdeme, tím více má vzdělání neziskovou a skutečně sociální povahu.“

K tomu se dále odkázal na svůj rozsudek sp. zn. 33 Cdo 4532/2014 a dodal, že úhrada poplatku příjemci, například školné nebo zápisné hrazené studenty za účelem určitého příspěvku na úhradu provozních nákladů systému, sama o sobě úplatu nepředstavuje, neboť daná služba je stále v zásadě financována z veřejných prostředků. Na tyto činnosti se tak nevztahuje definice „služby“ v článku 50 Smlouvy a nespádají proto do oblasti působnosti směrnice.

Z uvedeného je zřejmé, že Nejvyšší soud ČR se odklonil od shora citované judikatury SDEU a mimo jiné uzavřel, že podstatné pro závěr, že soukromá škola není podnikatel a student není spotřebitel je i to, že soukromá škola poskytuje veřejnou službu vzdělávání, má mnohdy nařízený způsob nakládání se ziskem nebo je financována z dotací a i kdyby tedy byla financována školným či jinými soukromými zdroji, nestačilo by to, aby byla posouzena jako podnikatel.

Nález Ústavního soudu

Do tohoto stavu rozdílné české a evropské judikatury vstoupil na začátku letošního roku Ústavní soud, který zkritizoval závěry Nejvyššího soudu ČR a přiklonil vývoj české judikatury blíže k judikatuře SDEU.

Ústavní soud prvně předeslal - zcela zřejmé závěry - že spotřebitelskou smlouvou se rozumí smlouva uzavřená mezi spotřebitelem a podnikatelem. Za podnikatele se mj. považuje osoba zapsaná v obchodním rejstříku. Spotřebitelské smlouvy nejsou omezeny na určité smluvní typy nebo charakter plnění. K tomu trefně uvedl, že „byť by již na tomto závěru mohl Ústavní soud skončit...“, přesto se bude dále zabývat evropskou i českou dosavadní judikaturou.

K rozhodovací praxi Nejvyššího soudu ČR pak Ústavní soud uvedl, že:

- „Pokud Nejvyšší soud upnul pozornost jen na povahu podnikatelské činnosti soukromé vysoké školy, pochybil. Ústavní soud nezpochybňuje, že podnikatelská činnost v oblasti vzdělávání je v obecném zájmu, resp. částečně přispívá k plnění veřejného úkolu. To ale bez dalšího

neznamená, že soukromá vysoká škola nemůže být podnikatelem ve smyslu spotřebitelského práva.“;

- „Rozhodovací praxe Nejvyššího soudu neodpovídá judikatuře Soudního dvora, ale ani realitě života. K usnesení 33 Cdo 4532/2014 Ústavní soud podotýká, že závěry tam vyřčené vznikly za poněkud zvláštních okolností. Případ se týkal soukromé vysoké školy, která kvůli statusu obecně prospěšné společnosti nemohla své zisky použít pro jiný než obecně prospěšný účel. Hlavním účelem školy nebylo dosahování zisku, nýbrž poskytování obecně prospěšných služeb, jako např. vzdělání. Právě na tom Nejvyšší soud založil svůj závěr, že soukromá škola nebyla podnikatelem (tehdy ještě podle vymezení v obchodním zákoníku). Ovšem zisková či nezisková povaha dotčené osoby nemá žádný význam pro závěr, zda jde o podnikatele (rozsudek Karel de Grote, C-147/16, bod 51). Usnesení 33 Cdo 4532/2014 je již v tomto ohledu v rozporu s judikaturou Soudního dvora, které se přitom navazující judikatura Nejvyššího soudu tolik dovolává.“
- „Druhým argumentem Nejvyššího soudu v usnesení 33 Cdo 4532/2014 bylo, že studiem na vysoké škole občané realizují ústavně zaručené právo na vzdělání podle čl. 33 odst. 1 věty první Listiny. Poplatky spojené se studiem na soukromých vysokých školách podle Nejvyššího soudu nejsou přímým (adresným) protiplněním za poskytnuté služby (výuku), ale vyjadřují podíl studenta na nákladech na vysokoškolské studium, a jejich smyslem není založit sociální překážku v přístupu ke vzdělání (zde Nejvyšší soud odkázal na důvodovou zprávu k návrhu zákona o vysokých školách). Tento argument Nejvyššího soudu je absurdní a v rozporu nejen s právními předpisy, ale i s realitou. Důvodem je již jen to, že Nejvyšší soud zjevně zaměnil poplatky vybírané veřejnými vysokými školami (viz detailní podmínky stanovené v § 58 zákona o vysokých školách) a poplatky vybírané soukromými vysokými školami (§ 59 zákona o vysokých školách jen říká, že poplatky spojené se studiem na soukromých vysokých školách stanoví soukromá vysoká škola ve svém vnitřním předpisu.). Realitou je, že poplatky vybírané soukromými vysokými školami jsou nezřídka vysoké a slouží ke kompletnímu financování soukromé školy. Teze, že poplatky nemohou být sociální překážkou pro přístup ke vzdělání, pochopitelně platí jen u poplatků, které vybírají veřejné vysoké školy a které jsou přísně regulované v § 58 zákona o vysokých školách. Ovšem u poplatků vybíraných soukromými vysokými školami toto neplatí. Tyto poplatky nejsou svou výší nijak omezené a sociální překážku pro přístup ke vzdělání založit mohou - a často založí.“

Ústavní soud pak celkově uzavřel, že ani veřejnoprávní povaha činnosti či veřejně prospěšný účel nehrají zásadní roli při vymezení spotřebitelské smlouvy, respektive práva na ochranu spotřebitele. Jistě platí, že veřejné vzdělávání, jež je financované převážně ze státního rozpočtu, nelze považovat za službu. Je to proto, že stát či různé veřejné školy zde neposkytují služby za úplatu, ale plní vůči svému obyvatelstvu své poslání v oblasti sociální, kulturní a vzdělávací. Z těchto východisek vyšel též Nejvyšší soud. Opomněl však, že jinak tomu bude u vzdělávacích zařízení financovaných z podstatné části ze soukromých prostředků (zejména, ale nikoli výlučně studenty či jejich rodiči). Poskytování takového vzdělání, bez ohledu na to, zda je organizují školy soukromé či veřejné, je službou ve smyslu článku 57 Smlouvy o fungování EU, jelikož sleduje cíl, který spočívá v nabízení služeb za úplatu. Proto základním hlediskem při definování služeb v oblasti vzdělávání ve smyslu článku 57 Smlouvy o fungování EU je to, zda je služba poskytována za úplatu, nikoli povaha plněných úkolů.

Závěr

Lze tedy shrnout, že smlouva mezi studentem a soukromou školou bude prakticky vždy smlouvou spotřebitelskou. Na soukromou školu tak dopadají informační povinnosti a

student je jako spotřebitel chráněn. Výjimkou z uvedeného pravidla by snad mohly být ojedinělé případy, kdy by soukromá škola byla zcela nebo téměř zcela financována veřejnými rozpočty.

Mgr. Petr Mundl

Vedoucí advokát

GLATZOVA & Co.

[GLATZOVA & Co., s.r.o.](#)

Betlémský palác
Husova 5
110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 401 440

e-mail: office@glatzova.com

[1] Rozsudek velkého senátu SDEU ve věci C-76/05 Herbert Schwarz, Marga Gootjes-Schwarz proti Finanzamt Bergisch Gladbach ze dne 11. září 2007.

[2] Rozsudek SDEU ve věci C-147/16 Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen VZW proti Susan Romy Jozef Kuijpers ze dne 17. května 2018.

© EPRAVO.CZ – Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice – natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)

- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [AI omnibus](#)